

Nieuwsbrief ProDemos

nummer 2 | 2022

p. 8-9 | Door heel Nederland (én online) voeren onze begeleiders educatieve programma's uit voor allerlei verschillende leerniveaus. Bekijk het overzicht van ons complete aanbod.

p. 2
Terugblik:
verkiezingstijd
in cijfers

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

In dit nummer

Deze nieuwsbrief staat in het teken van invloed uitoefenen. Arco Timmermans (bijzonder hoogleraar Public Affairs) vertelt hoe je als burger kunt lobbyen. Ook lees je over vijf andere manieren waarop je jouw stem kunt laten horen. We sluiten af met 4 boeken die je mee kunt nemen in je vakantiekoffer over dit onderwerp.

- p. 3 | Terugblik Verkiezingsfestival
- p. 4 | Rondleidingen Tweede Kamer en Eerste Kamer
- p. 6 | Interview met Arco Timmermans
- p. 10 | Hoe kun je invloed uitoefenen?
- p. 15 | Boeken

Terugblik gemeenteraadsverkiezingen 2022



In maart van dit jaar werden in bijna alle Nederlandse gemeenten nieuwe raadsleden gekozen voor de gemeenteraad. ProDemos was rondom deze verkiezingen actief met allerlei projecten. Een terugblik in feiten en cijfers.

52.674 verkiezingskranten

Er werden 52.674 verkiezingskranten in gewone taal besteld. Daarnaast is de verkiezingskrant 2168 keer gedownload via prodemos.nl en zijn pagina's uit de krant door veel gemeenten opgenomen in huis-aan-huisbladen of lokale verkiezingskranten.

565+ keer

De online workshop 'Stem jij ook?' werd meer dan 565 keer bekeken. Stem jij ook? is een project met als doel om politiek en verkiezingen toegankelijker te maken voor mensen met een lichte verstandelijke beperking. Tijdens de workshop kregen kijkers antwoord op vragen zoals 'Wat doet de gemeente?' en 'Hoe werkt stemmen?'.

22.663 stemmen

Bij de Scholierenverkiezingen werden er 22.663 stemmen uitgebracht door leerlingen en studenten van het voortgezet onderwijs en mbo. Op 94 scholen kon worden gestemd. Bij de scholieren wonnen lokale partijen, gevolgd door VVD, GroenLinks en D66.



55 StemWijzers

ProDemos maakte in opdracht van gemeenten 55 StemWijzers voor de gemeenteraadsverkiezingen. Voor de gemeente Amsterdam werden nog 8 extra StemWijzers gemaakt voor de stadsdelen en het stadsgebied Weesp.

1.617.898

In de verkiezingstijd werden de StemWijzers van ProDemos ruim 1,6 miljoen keer gevuld.

50,9%

Iets meer dan de helft van alle stemgerechtigden bracht hun stem uit. Dat is minder dan bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018, toen 54,9% van de stemgerechtigden naar de stembus ging.

15 maart 2023

De volgende verkiezingen staan gepland op 15 maart 2023. Dan kiezen we de leden van de Provinciale Staten. Later in 2023 kiezen de gekozen leden van de Provinciale Staten de leden van de Eerste Kamer. Gelijktijdig met de Provinciale Statenverkiezingen zijn ook de verkiezingen voor het bestuur van het waterschap.



Jouw stem telt: Verkiezingsfestivals op 10 mbo's

Op 14, 15 en 16 maart 2022 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Verkiezingen waar jongeren over het algemeen niet echt voor warmlopen. Dat is jammer, want de gemeenteraad heeft ongemerkt heel veel invloed op je dagelijkse leven. Om dit duidelijk te maken en te laten zien waarom het belangrijk is om je stem te laten horen, werden er door ProDemos, samen met de Nationale Jeugdraad (NJR), Verkiezingsfestivals georganiseerd op tien mbo-instellingen.

INVLOED UITOEFENEN

Tijdens zo'n Verkiezingsfestival zijn er een hele dag verschillende activiteiten op school. Studenten dachten tijdens een workshop 'Invloed uitoefenen' bijvoorbeeld na over voor hun belangrijke thema's, en over de manier waarop ze deze thema's onder de aandacht zouden kunnen brengen bij de gemeente. Onderwerpen als woningnood, meer groen op straat en stagevergoeding werden vaak genoemd.

BEZOEK VAN POLITIEKE PARTIJEN EN KANDIDAATSRADSLEDEN

Op alle mbo's kwamen kandidaat-raadsleden uit de gemeente langs.



Tijdens de vraaggesprekken met hen hoorden studenten meer over de onderwerpen die deze raadsleden belangrijk vinden. Veel politieke partijen waren bovendien aanwezig op het festivalterrein in de school. Een goede plek om meer te leren over de standpunten van partijen, maar ook om toffe activiteiten te doen zoals stickers plakken op de StickerStemWijzer, een bijdrage toevoegen aan de 'klaagmuur' of zelf een campagneposter maken.

AFSLUITEND DEBAT

De grote afsluiter van de dag: een debat tussen meerdere politieke partijen. Aan de hand van onderwerpen die de studenten als 'belangrijkst' hadden bestempeld, werden stellingen behandeld in het debat. Studenten konden door middel van rood-groene kaarten meestemmen over stellingen en ook de kandidaat-raadsleden het vuur aan de schenen leggen. Het debat leidde ook tot flinke discussies tussen de partijen onderling. Een mooie afsluiter van een feestelijke en leerzame dag. Lees het volledige artikel op prodemos.nl/jouwstemtelt.



Ontdek politiek Den Haag

De deuren van de Eerste Kamer en Tweede Kamer staan weer open en de enthousiaste gidsen van ProDemos leiden je er graag rond.

‘We hebben een vader-zoon-dagje’, legt een man uit op het pleintje voor de Eerste Kamer, waar we met een groepje staan te wachten op de laatste deelnemers. Samen met zijn zoon bezoekt hij vanuit Twente vandaag Politiek Den Haag. Ze gaan mee met twee rondleidingen van ProDemos. ‘We horen en zien in de media veel van wat er in de Eerste en Tweede Kamer gebeurt, maar vaak voelt dat zo ver weg. Het is mooi dat we deze plekken gewoon kunnen bezoeken. Ik ben benieuwd.’

STRAK INGERICHT, MAAR ALLESBEHALVE SAAI

Wanneer de groep compleet is, lopen we het gebouw van de Eerste Kamer binnen. Rondleider Pierre legt uit dat de

Eerste Kamer tijdens de verbouwing van het Binnenhof is gevestigd in het oude gebouw van de Hoge Raad. De tijdelijke plenaire zaal van de Eerste Kamer is



strak ingericht. Maar de ruimte is allesbehalve saai, zo blijkt wanneer Pierre begint uit te leggen. Hij wijst op de inkt-potten op de tafels, de iconen aan de muur en de sterren aan het plafond, en verbindt dat vervolgens aan het werk van de Eerste Kamer als medewetgever en controleur van de regering en de manier waarop Eerste Kamerleden worden gekozen. Alles heeft een verhaal.

‘FIJN DAT JULLIE ER ZIJN!’

Na het bezoek aan de Eerste Kamer staat ook een rondleiding in het gebouw van de Tweede Kamer op het programma. Rondleider Renée staat al op ons te wachten. Wanneer we met de hele groep door de beveiligingsscan

Stadswandelingen

Wil je politiek Den Haag liever buiten te voet ontdekken? Ga dan mee met onze stadswandelingen. Bijvoorbeeld met de wandeling 'Binnenhof van buiten' voor een rondje om het Binnenhof. Zo kun je, nu het Binnenhof gesloten is voor een jarenlange renovatie, toch nog iets meekrijgen van de prachtige gebouwen en interessante anekdotes horen over deze historische plek.

Daarnaast organiseren we gedurende het jaar verschillende themawandelingen, waaronder 'Politiek Den Haag in de Tweede Wereldoorlog' en 'Politieke moorden'.

Kijk voor het actuele aanbod op prodemos.nl/stadswandeling.

zijn neemt Renée ons mee door het gebouw. Ze geeft uitleg over de renovatie van het Binnenhof en de verhuizing van de Tweede Kamer naar deze tijdelijke locatie. Ze vertelt over de buste van Thorbecke en de grote oplopende klok in de centrale hal, die aangeeft hoe lang de Tweede Kamer al gehuisvest is in dit gebouw. We gaan omhoog met de roltrap en nemen plaats op de tribune in de plenaire zaal.

De bekende blauwe zetels zijn leeg en dus hoeft Renée niet stil te zijn. Ze vertelt waarom sommige zetels wel een gouden logo hebben en andere niet,

‘Voor ons gaat de politiek zo meer leven. Ik ga hier zeker aan terugdenken als ik op tv weer Kamerleden zie debatteren voor die panelen met aarde.’

waar de Voorzitter zit en wie daarnaast en wat het kunstwerk met kluiten aarde precies betekent. In de zaal nemen verschillende Kamerleden en de minister ondertussen plaats. Renée begint te fluisteren en legt uit dat het debat weer gaat beginnen. ‘Welkom bezoekers op de tribune. Fijn dat jullie er zijn!’ zegt de Voorzitter bij het openen van het debat.

We blijven nog even kijken, maar de tijd zit er bijna op. ‘Leuk om zo door deze gebouwen te lopen en uitleg te krijgen bij wat hier gebeurt,’ zegt de vader na afloop van de rondleiding. ‘Voor ons gaat de politiek zo meer leven. Ik ga hier zeker aan terugdenken als ik op tv weer Kamerleden zie debatteren voor die panelen met aarde.’

Rondleidingen

Breng ook een bezoek aan het hart van de landelijke politiek! Boek bijvoorbeeld een Familierondleiding of ga mee met de rondleidingen van ProDemos naar de tijdelijke Eerste Kamer en Tweede Kamer. Onze enthousiaste gidsen vertellen je over het werk van Kamerleden en senatoren, wie waar zit in de vergaderzalen en over de kunstwerken aan de muren. Misschien heb je geluk en wordt er gedebatteerd in de Kamer of kom je een minister tegen op de gang. En je mag natuurlijk al je vragen stellen.

Kijk voor meer informatie op prodemos.nl/rondleiding.





Burgerschap in de breedte

De burgerlobby kan veel invloed hebben

Invloed uitoefenen kan op verschillende manieren, ook buiten verkiezingen om. Toch geven veel mensen aan zich niet gehoord te voelen door onze gekozen volksvertegenwoordigers. In deze nieuwsbrief besteden we daarom aandacht aan hoe je dat kunt doen, invloed uitoefenen. Eén van de manieren is lobbyen. We spraken daarover met Arco Timmermans, bijzonder hoogleraar Public Affairs aan de Universiteit van Leiden en tot voor kort lid van de Raad van Adviseurs van ProDemos.

Wat is lobbyen nou eigenlijk?

Lobbyen is proberen invloed op beleid uit te oefenen door in contact te komen met beleidsmakers en te zorgen dat jouw wensen, eisen of belangen meegenomen worden bij besluitvorming. Lobbyen gebeurt vanuit een rol zonder politieke verantwoordelijkheid of bevoegdheid. Je probeert vanuit de buitenwereld invloed uit te oefenen op de binnenwereld waar besluitvorming plaatsvindt.

Wie zijn dan de spelers in die binnenwereld?

De spelers in die binnenwereld zijn de politieke bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren. Je vindt hen op alle niveaus: landelijk, bij de Europese Unie, in de provincie, maar ook bij de gemeente en in het waterschap. In de nationale pers is er veel aandacht voor belangenbehartiging in Den Haag als regeringshoofdstad, terwijl lobbyen op lokaal en regionaal niveau minder zichtbaar is.

Kan ik als individu ook lobbyen en hoe pak ik dat dan aan?

Jazeker, de burgerlobby kan ook veel invloed hebben, vooral op lokaal niveau. Het helpt daarbij als je zoekt naar medestanders of anderen mobiliseert. Je moet namelijk kunnen laten zien dat er draagvlak is voor jouw visie. En je moet natuurlijk weten wie je moet aanspreken, wie de ontvangende kant is van jouw lobby. Je moet ook goed weten waar je het over hebt. Maar je wint het niet alleen met feiten en cijfers, je moet ook ‘het spel van de aandacht’ kunnen spelen. Bijvoorbeeld door in te haken op

actuele onderwerpen. Om in gesprek te komen helpt het om de druk op te voeren, bijvoorbeeld via de media. Zo speel je in op de gevoeligheid voor (media)aandacht bij beleidsmakers. De Groninger Bodembeweging is een voorbeeld van een burgerbeweging waarbij dat heel goed is gelukt.

Daarnaast is timing belangrijk. Je moet proberen zo vroeg mogelijk in het beleidsproces van beleidsmakers aan te haken. Misschien kun je zelf een onderwerp agenderen.

Is het wel wenselijk dat er gelobbyd wordt?

Ja, lobbyen kan de relatie tussen de maatschappelijke omgeving en het openbaar bestuur versterken, zolang er maar geen schreefgroei ontstaat. Het is daarom belangrijk dat er zicht is op het speelveld en er spelregels zijn. In Nederland is er van beide te weinig. Vanuit allerlei hoeken wordt er gelobbyd. Niet alleen door bedrijven, maar ook bijvoorbeeld door NGO's die zich bezighouden met onderwerpen als privacy, mensenrechten, kinderen, armoede en cultuur. Besluitvorming over beleid heeft heel

grote maatschappelijke consequenties. Bijvoorbeeld voor de bestaande regels en de verdeling van geld: wie krijgt wat, wanneer en hoe. Het helpt als zichtbaar is welke spelers toegang hebben tot beleidsmakers en daar succes mee hebben, en welke niet. Ook voor de praktijk van het lobbyen geldt dat die niet selectief en exclusief, maar divers en

inclusief moet zijn. Het kan daarom goed zijn om groepen die ondervetegenwoordigd zijn wat meer ruimte te geven om te lobbyen en anderen wat af te remmen.

Tot slot moet het openbaar bestuur zelf ook voldoende kennis, vaardigheden en protocollen hebben om op een goede manier met belangenbehartigers om te gaan. Zeker voor beleidsbepalers op lokaal niveau geldt dat zij mogelijk minder in staat zijn om weerstand te bieden tegen sterke lobbypartijen.

Je wint het niet alleen met feiten en cijfers, je moet ook ‘het spel van de aandacht’ kunnen spelen.

Meer weten over invloed uitoefenen?

Blader dan verder naar pagina 12. Daar gaat het over andere manieren waarop je in onze democratische rechtsstaat invloed kunt uitoefenen.

Overzicht educatief aanbod

Tijdens een schooljaar bieden we door heel Nederland educatieve programma's aan voor verschillende leerniveaus. Zo is er voor iedereen wel wat interessants en leerzams te ontdekken.

Politiek Den Haag voor Scholen

Politiek in een Dag

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo

Politiek in een Dag is het meest complete educatieve Haagse programma. Vaste onderdelen zijn het bezoek aan de Tweede Kamer en het ProDemos Kamerdebat.

Politiek in een Halve Dag

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo

Politiek in een Halve Dag is een kortere versie van Politiek in een Dag. De klas verkent onze grondwet met de Grondwetloop en brengt een bezoek aan de Tweede Kamer.

Tijd voor Politiek

Niveau: vso uitstroomprofiel vervolgonderwijs

Het programma Tijd voor Politiek is beschikbaar voor kleinere groepen en werkt met



Als de leerlingen aan het eind van de dag zeggen 'Mevrouw, dit was helemaal niet zo heel saai', dan heb ik mijn doel voor die dag bereikt.

– Leanne Duiven, begeleider



rustigere werkvormen. Standaard wordt de Tweede Kamer bezocht.

Politiek voor nieuwe Nederlanders

Niveau: mbo-klassen met inburgeraars en nieuwe Nederlanders

Tijdens het programma Politiek voor nieuwe Nederlanders ervaren de deelnemers in een paar uur tijd de democratie en bezoeken ze de Tweede Kamer.

Politiek in Praktijk

Niveau: praktijkonderwijs, vso uitstroomprofiel arbeid, vso slechthorend

In Politiek in Praktijk leren leerlingen dat politiek eigenlijk heel dicht bij hen staat. Centraal staat het spel Stad Bouwen. Tijdens dit programma bezoeken de leerlingen natuurlijk ook de Tweede Kamer.

Politiek en Didactiek

Niveau: lio & pabo

Tijdens Politiek en Didactiek volgen studenten enkele programma's die wij met leerlingen doen. Ze brengen een bezoek aan de Tweede Kamer en ontdekken hoe ze zelf invloed kunnen hebben op de politiek in 'Van wens naar wet'. Dit programma richt zich zowel op de politieke inhoud als op de didactische achtergrond van onze werkvormen.



In het land

Democracy (gemeentehuis)

Niveau: Groep 7/8 (ook so), praktijkonderwijs, vso

In de raadszaal van het gemeentehuis richten leerlingen samen de fictieve stad 'Democracy' in. Ze ervaren tijdens het spel dat overleg, argumentatie, meerderheid en consensus nodig zijn in een democratische samenleving.

Klassenbezoek@Gemeentehuis (gemeentehuis)

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo
Lokale politiek komt tot leven door op bezoek te gaan bij het gemeentehuis. Tijdens dit programma leren leerlingen hoe de lokale politiek werkt; ze doen een rollenspel en gaan in gesprek met raadsleden.

Provinciespel (provinciehuis)

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo, praktijkonderwijs, vso

Tijdens het Provinciespel besluiten leerlingen samen welke voorzieningen een plek krijgen in de provincie en gaan ze in gesprek met een Statenlid. Zo leren ze waarover en hoe de provincie besluiten neemt.



Democratie leer je niet enkel uit een boekje: je moet het ervaren! Leren door het te beleven! Daarom maken deze programma's vaak een onuitwisbare indruk.

– Karel Ploeger, projectleider

Rechtbankbezoek (rechtbank)

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo, vso

Via ProDemos kunnen leerlingen een zitting (online of fysiek) van de politierechter bijwonen. Een bezoek aan de rechtbank is voor veel leerlingen een indrukwekkende gebeurtenis.

Online

Online gastles Weg van het Wetsvoorstel

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo

Alternatief voor een fysiek programma in Den Haag
Net als bij de programma's in Den Haag is de rode draad van deze online gastles de route van een wens naar een wet. Een vast onderdeel is het naspelen van een Kamerdebat, compleet met achterban en opiniepeilingen.

Online vraaggesprek met een Statenlid (Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant)

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo, praktijkonderwijs

Tijdens dit programma gaat een schoolklas in gesprek met een Statenlid. Hoe ziet de werkweek van een Statenlid eruit? Wat vindt het Statenlid van een bepaald onderwerp? Wat doet de provincie voor jongeren?



In de klas

Parlement op School

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo, vso

Alternatief voor een fysiek programma in Den Haag
Parlement op School is gebaseerd op onze Haagse educatieve programma's, maar zo aangepast dat het in de klas kan worden gegeven. De klas leert gedurende de dag de basisprincipes van de democratische rechtsstaat.



Project Burgerschap – Speak out loud!

Niveau: mbo

Project Burgerschap is een interactieve installatie over democratie en rechtsstaat die langs mbo-scholen reist. De installatie bestaat uit zeven onderdelen waar de studenten doorheen lopen en waarover ze in kleine groepjes korte opdrachten maken.

Gastles Politieke Partijen

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo

In deze gastles leren leerlingen wat een politieke partij is en wat voor functie politieke partijen vervullen in het Nederlandse staatsbestel. Daarnaast ontdekken ze welke politieke partijen we hebben in Nederland en welke (soorten) standpunten zij hebben.

Gastles Kinder- en Jongerenrechtswinkel

Niveau: groep 7/8, onderbouw vo

Welke rechten en plichten hebben kinderen? Hoe veranderen deze als je ouder wordt? Wat betekenen deze rechten in de praktijk? In deze gastles gaan de leerlingen aan de hand van actieve werkvormen met deze vragen aan de slag.

Gastles over Europese besluitvorming

Niveau: havo/ wo, lio, mbo

Onderhandelen, compromissen sluiten, schipperen tussen nationale en Europese belangen én rekening houden met ideologische verschillen in het Europees Parlement... Door over de regelgeving rondom chocola te onderhandelen ervaren leerlingen dat het niet eenvoudig is om in de Europese Unie tot besluiten te komen, maar wel spannend!

Gastles Regels en rechten

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo

In deze interactieve les vervullen de leerlingen de functie van schooldirectie en maken zij de regels. Maar hoe houd je als schooldirectie hierbij rekening met de rechten van studenten?



Alle gastlessen die je bij ProDemos kunt boeken, worden door de afdeling Educatie ontwikkeld. We zoeken altijd naar werkvormen waarin álle leerlingen een actieve rol hebben.

Sedi van Loon, afdeling Educatie

Kijk voor meer informatie over de verschillende programma's op prodemos.nl/voor-scholen

In de klas & online

Gastles Grondrechten

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo
Leerlingen leren in deze gastles wat grondrechten zijn, waarom ze belangrijk zijn, hoe ze geborgd worden en hoe ze onder druk kunnen komen te staan.

Gastles Belastingbazen

Niveau: havo/vwo, mbo
In deze interactieve gastles krijgen leerlingen de functie van raadslid in de fictieve gemeente Lozum en mogen zij beslissen over de uitgaven. Lukt het ze om binnen de begroting te blijven?

Gastles over de EU

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo
Hoe komen Europese wetten tot stand? Welke instituties zijn er in de EU en wat doen die? Wat vinden leerlingen zelf van de EU? In deze gastles gaan de leerlingen met deze vragen aan de slag.

Gastles Rechtspraak

Niveau: vmbo, havo/vwo, mbo, vso
Deze gastles laat de leerlingen met verschillende werkvormen beleven hoe het strafrecht in Nederland werkt. De studenten spelen o.a. (in toga) een rechtszaak na.

Workshop: Democratisch burgerschap

Niveau: mbo-docenten
ProDemos biedt docenten en coördinatoren Burgerschap op

het mbo nascholing in de vorm van een workshop. Je leert manieren om invulling te geven aan de politiek-juridische dimensie en de kritische denkvaardigheden van studenten.

Workshop: Burgerschap voor pabo-studenten

Niveau: pabo
Hoe behandel je 'Burgerschap' in de les? Tijdens deze workshop gaan we aan de slag met activerende werkvormen over democratie en politiek die je direct kunt gebruiken in je eigen lessen.

Workshop: Kamerdebat in de klas

Niveau: lio, pabo, mbo-docenten
Tijdens de workshop leren studenten meer over debat-technieken. Aan het einde van de workshop krijgt iedere deelnemer een mapje mee naar huis met de materialen om zelf een Kamerdebat in de klas te kunnen uitvoeren.

Workshop: Staatsinrichting in de les – geschiedenis

Niveau: lio
Hoe krijg je als leraar je leerlingen geïnteresseerd in staatsinrichting en de geschiedenis ervan? ProDemos laat leraren in opleiding in deze workshop kennismaken met verschillende activerende werkvormen. Aan het einde van de workshop krijgt iedere

deelnemer een reader met de werkvormen mee naar huis.

Workshop: Europese Unie in de les

Niveau: lio
Veel van de Nederlandse wetgeving is ingegeven door Europese besluitvorming. Deelnemers proberen verschillende werkvormen uit die bruikbaar zijn om leerlingen meer te leren over de EU. Aan het einde van de workshop krijgt iedereen een reader met de werkvormen mee naar huis.

Workshop: Rechtsstaat in de les

Niveau: lio
In deze workshop presenteren we onze leukste tien werkvormen binnen het thema rechtsstaat, zoals het machtenveld, de rechtenteller en 'hoe lossen we dit op'. Na afloop kun je met de bijbehorende reader direct zelf aan de slag in het klaslokaal.

Workshop: Politiek in de les

Niveau: lio
Is Nederland altijd democratisch geweest? En waarover gaan eigenlijk de verschillende bestuursniveaus? In deze workshop gaan we in op het thema 'politiek' aan de hand van tien werkvormen. Aan het einde van de workshop krijgt iedere deelnemer een reader met werkvormen mee naar huis.



Hoe oefen je invloed uit?

Met onze programma's en activiteiten proberen we zoveel mogelijk mensen te leren hoe zij invloed kunnen uitoefenen in onze democratische rechtsstaat. Niet dat dat iets is wat je in een handomdraai doet: echte verandering vergt meestal een lange adem. Maar elke eerste, kleine stap kan het begin zijn van iets groters. Wat vind jij belangrijk? Welke manier kies jij om aandacht te vragen voor jouw onderwerp?

STEMMEN

De meest voor de hand liggende manier om de dingen die jij belangrijk vindt onder de aandacht te brengen, is natuurlijk het uitbrengen van je stem tijdens verkiezingen. Daarmee bepaal je mede wie jou de aankomende jaren mag vertegenwoordigen. Elke stem meer kan uitmaken of een partij net wel of net niet een zetel (erbij) krijgt. En dát kan vervolgens weer voor een verschil in beleid zorgen. Zo kun jij met jouw stem bepalen welke thema's uiteindelijk meer aandacht krijgen en welke minder.

Rond verkiezingen worden vaak allerlei initiatieven bedacht om jongeren te motiveren naar de stembus te gaan. Een voorbeeld is het platform Represent Jezelf (o.a. op representjezelf.nl en op Instagram) dat veelal in straattaal uitleg



Waar je ook voor of tegen bent, jouw recht op demonstreren is vastgelegd in onze grondwet. Het maakt daarbij niet uit of je alleen de straat op gaat of met duizenden anderen.

ineens vol met video's van mensen die een emmer vol ijskoud water over zichzelf heen gooiden: de #IceBucket-Challenge. Aan het eind van de video nomineerde je andere mensen om hetzelfde te doen en te doneren aan Stichting ALS. Wereldwijd is er door deze challenge ruim 185 miljoen euro opgehaald.

CONTACT ZOEKEN MET POLITICI

Politici zijn volksvertegenwoordigers, zij vertegenwoordigen dus jou! Daarom kun je eigenlijk altijd wel openbare contactgegevens vinden om hen een mail of brief te sturen. Ook kun je ze bereiken via sociale media. Zo kun jij jouw zorgen, vragen of complimenten uiten. Dat deed ook Selina uit Ridderkerk. Haar basisschool staat naast een weg waar auto's heel hard rijden en waar geen veilige oversteekplek is voor de leerlingen. Dus schreef ze een brief naar de gemeente. De burgemeester kwam op bezoek en werd tijdens het bezoek bijna aangereden. En nu? Nu is er een veel veiliger oversteekplek aangelegd. Selina's boodschap aan andere kinderen: 'Kinderen kunnen echt dingen veranderen als ze doorzetten.'

DEMONSTREREN

Je zou het misschien niet denken, maar ook door te demonstreren neem je deel aan de democratie. Demonstreren is een vorm van protesteren: je laat merken dat je het ergens niet mee eens bent. Het is een laagdrempelige manier om invulling te geven aan jouw vrijheid van meningsuiting. Door te demonstreren kun je

aandacht trekken van andere burgers of van volksvertegenwoordigers voor jouw mening over een bepaald onderwerp.

Waar je ook voor of tegen bent, jouw recht op demonstreren is vastgelegd in onze grondwet. Het maakt daarbij niet uit of je alleen de straat op gaat of met duizenden anderen. In de media horen we vaak over grote demonstraties waar veel mensen aan meedoen, recent bijvoorbeeld over de boerenprotesten en de klimaatdemonstraties. Deze grote demonstraties zijn vaak begonnen op initiatief van één persoon. Zo zijn wereldwijde schoolstakingen voor het klimaat door jongeren ooit begonnen doordat de 15-jarige Zweedse Greta Thunberg zelfstandig besloot om onder schooltijd te demonstreren.

NAAR DE RECHTER

Als je het niet eens bent met een beslissing van een gemeente, provincie, waterschap of de centrale overheid, kun je in beroep gaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Je kunt hier meteen terecht als het over milieu of ruimtelijke ordening gaat. Bijvoorbeeld wanneer je geen windmolens in je gemeente wilt of tegen de uitbreiding van een woonwijk bent. Bij andere beslissingen en maatregelen waar je het niet mee eens bent (bijv. subsidies of vreemdelingenzaken), moet je eerst naar de rechtbank. Na een uitspraak van de rechtbank kunnen jij en het betreffende overheidsorgaan nog in hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak.

geeft over de politiek om zo specifiek jongeren aan te spreken.

MEDIA-AANDACHT VRAGEN

De media zijn een belangrijk middel om invloed uit te oefenen. Hierbij kun je denken aan alle soorten media, van een televisieprogramma tot een Instagramkanaal. Maar hoe pak je het aan?

Het is belangrijk dat je zichtbaar bent: zorg dat jouw boodschap door zo veel mogelijk mensen gezien wordt. Dit bereik je door op te vallen. Denk bijvoorbeeld aan het protest tegen het gebruik van reptielenleer door modemerken Hermès: toen lag er een vrouwelijk model topless in een plas bloed op de Dam, voor de Bijenkorf. Wat ook helpt om op te vallen in de media, is een challenge. Zo stond het internet in 2014

Schrijf je klas in voor een educatief programma in politiek Den Haag!



Sinds een maand kunnen docenten hun klas(sen) inschrijven voor onze Haagse educatieve programma's voor het schooljaar 2022/2023. Je kunt je inschrijven voor een programma dat plaatsvindt in de eerste helft van het schooljaar; september 2022 tot en met december 2022.

Tijdens een bezoek aan ProDemos in Den Haag ervaart een klas de werking van de democratische rechtsstaat in de praktijk. Hoogtepunt van de dag is natuurlijk een bezoek aan de Tweede Kamer. Zo komt politiek voor de leerlingen en studenten echt tot leven.

We hebben programma's voor vo-scholen, praktijkscholen, vso-scholen, mbo's en lerarenopleidingen in Den Haag. Boeken doe je gemakkelijk online via ons reserveringssysteem.

Nieuwe aflevering Het Kamergesprek Kijk uitzending over omgangsvormen in de Tweede Kamer terug

Het gaat er soms onstuimig aan toe in het parlement. In de derde aflevering van 'Het Kamergesprek: parlementaire debatten uitgelegd' bespraken we daarom de omgangsvormen in de Tweede Kamer en het debat van 9 maart dat over dat onderwerp ging. Presentator Kemal Rijken kreeg van panelleden John Bijl, Keklik Yucel, Shashi Roopram en Huub Bellemakers antwoorden op vragen zoals 'Wat zijn de

omgangsregels in de Tweede Kamer en hoe worden deze gehandhaafd?' en 'Wat heb jij hieraan als burger?'.

Met regelmaat volgen er nieuwe afleveringen van Het Kamergesprek naar aanleiding van een belangrijk debat in de Tweede Kamer. Voor meer informatie over aankomende afleveringen en het terugkijken van oude afleveringen, ga naar prodemos.nl/hetkamergesprek.



Jaarverslag 2021

Het jaar 2021 was net als 2020 een uitzonderlijk jaar. Het voortduren van de coronacrisis belemmerde onze mogelijkheden om leerlingen te ontvangen en andere doelgroepen te bereiken enorm. Waar mogelijk verlegden we onze activiteiten naar de online wereld of kozen we voor hybride sessies. De renovatie en de bijbehorende verhuizing van het parlement zorgde voor veel dynamiek in de organisatie. We hebben alles op alles gezet om een prachtige sublocatie (*ProDemos Studio's*) neer te zetten naast de tijdelijke huisvesting van de Tweede Kamer. 2021 was ook een verkiezingsjaar. We vestigden een nieuw record met de StemWijzer voor de Tweede Kamer-verkiezingen. Deze werd ruim 7,8 miljoen keer gebruikt. Tot slot was 2021 het jaar waarin de organisatieverandering die in 2020 was ingevoerd, in de praktijk gestalte moest krijgen.

Je lees het gehele jaarverslag over 2021 op prodemos.nl/jaarverslag

Publicaties

Laat je horen: zó maak jij een positief verschil in de wereld



Wil jij iets doen om de wereld beter te maken, maar weet je niet hoe? Dan heb je misschien wel iets aan dit boek. *Laat je horen* is een handleiding voor de activist van nu en biedt uitleg, inspiratie en heel veel praktische tips om deze aardbol tot een mooiere plek te maken. Van actievoeren met je Instagramaccount tot een e-mail sturen naar je favoriete locatie met de vraag of het pand rolstoeltoegankelijk is; van meedoen aan een demonstratie tot mensen aanspreken op racistische uitspraken.

Lisa Jansen bekijkt activisme in de breedste zin van het woord en laat je zien dat je door dicht bij jezelf te blijven, de meest blij-

vende impact kunt maken. Want, zegt ze, 'we hebben niet één perfecte activist nodig, maar miljoenen imperfecte activisten met het hart op de juiste plek.' Voor iedereen van 8 tot 108 die iets wil dóen, maar geen idee heeft waar te beginnen.

Lisa Jansen. Laat je horen: zó maak jij een positief verschil in de wereld
ISBN 9789046827208 | 160 pp. | € 17,50

Van klein tot groots: Rosa Parks

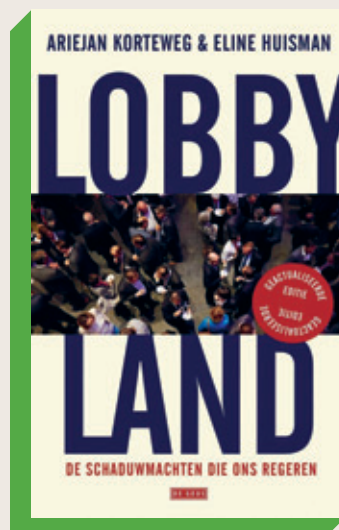


Rosa Parks groeide op in Alabama, waar ze al op jonge leeftijd leerde om voor zichzelf op te komen. Ze groeide op tot een burgerrechtenactiviste die met haar moed en waardigheid een beweging op gang bracht die een einde zou maken aan de rassenscheiding. Rosa zou nooit stoppen met haar strijd voor gelijke rechten. Ze is voor ontelbaar veel mensen een voorbeeld geworden van moed, waardigheid en doorzettingsvermogen in de strijd tegen ongelijkheid.

Dit boek is onderdeel van de serie 'Van klein tot groots', waarmee kinderen én volwassenen de levensverhalen ontdekken van belangrijke vrouwen uit de wereldgeschiedenis. Elk deel laat zien hoe een klein meisje met een grote droom opgroeide tot een sterke vrouw met grootse ideeën.

Lisbeth Kaiser. Van klein tot groots: Rosa Parks. Vertaald uit het Duits door Antje Schoehuys-Blaak Antje Schoehuys-Blaak
ISBN 9789051167832 | 34 pp. | € 14,99

Lobbyland (herziene editie)



Elke dag wordt in ons land de politieke besluitvorming beïnvloed door figuren die zichzelf als oliemannetjes van de democratie beschouwen. Vaak zijn het ex-politici, die via 'de draai-deur' terugkeren op het Binnenhof om namens een bedrijf, een brancheorganisatie of een lobbykantoor invloed uit te oefenen op hun voormalige collega's.

Ariejan Korteweg en Eline Huisman brengen in *Lobbyland* deze schaduw-macht in kaart. Steeds weer nieuwe schandalen wakkeren de roep om betere regelgeving aan. Maar aan lobbyen worden in Nederland, anders dan in veel andere landen, amper grenzen gesteld.

Eline Huisman en Ariejan Korteweg.

Lobbyland, herziene editie
ISBN 9789044546750 | 240 pp. | € 22,50

Nu is het aan ons: oproep tot echte democratie



Onze democratie kan wel wat innovatie gebruiken, meent Eva Rovers. Systeemfouten zoals schijnparticipatie, machtige lobbyisten en ondervetegenwoordiging van grote groepen mensen in het parlement verzwakken onze democratie. In dit pamflet pleit ze daarom voor de invoering van een burgerberaad, waarbij een willekeurig gekozen groep mensen, die gezamenlijk een representatieve afspiegeling zijn van de maatschappij, zich buigen over complexe maatschappelijke problemen.

De aanpak van de klimaatverandering is bij uitstek zo'n probleem. Eva Rovers laat zien

hoe door de inzet van het burgerberaad, burgers gezamenlijk een sleutelrol kunnen vervullen bij de aanpak. Niet als vervanging van onze gekozen volksvertegenwoordiger, maar waardevolle toevoeging aan de democratie.

Eva Rovers. Nu is het aan ons
ISBN 9789493254091 | 184 pp. | € 15,00

AGENDA

Benieuwd naar onze activiteitenagenda?
Kijk voor de actuele agenda op prodemos.nl/agenda

JUNI

do 16 **Docentendag
Maatschappijleer**
prodemos.nl/docentendag

di Elke dinsdagmiddag:
'Binnenhof van buiten'
– wandeling met gids,
over de historie
en de renovatie van
het Binnenhof
prodemos.nl/binnenhof-van-buiten

Op de hoogte blijven van onze
activiteiten en evenementen?
Meld je dan aan voor onze
maandelijkse digitale nieuwsbrief.
prodemos.nl/nieuwsbrief

Vacatures



Wil jij graag werken bij een levendige organisatie die volop in ontwikkeling is en een duidelijke en maatschappelijk relevante missie heeft? Solliciteer dan op een functie bij ProDemos! Wij zijn regelmatig op zoek naar nieuwe

collega's. Houd prodemos.nl/vacatures in de gaten of meld je aan voor onze digitale Vacaturennieuwsbrief via prodemos.nl/nieuwsbrief. Op die manier ben je als eerste op de hoogte van nieuwe vacatures.

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 4x per jaar. Abonneer je gratis op prodemos.nl/nieuwsbrief

Redactie
Afdeling Marketing & Communicatie
Basisontwerp
Studio Duel
Fotografie
Bart van Vliet
Lay-out
Puntspatie [bno]
Druk
Bendion Mailsupport BV

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
www.prodemos.nl



Wil je de nieuwsbrief niet meer ontvangen?
Mail dan je naam en adres naar info@prodemos.nl.